

Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi
Journal of Muallim Rifat Faculty of Education

ISSN: 2667-5234

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında İkiizlerin ve Yaşı Birbirine Yakın Kardeşlerin Aynı Sınıfta Eğitim Görmelerinin Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı Bakımından İncelenmesi*

Nurçin ÖZER**

Makale Bilgisi

Geliş Tarihi:
16.06.2023

Düzeltilme Tarihi:
02.07.2023

Kabul Tarihi:
03.07.2023

Basım Tarihi:
21.07.2023

ÖZET

Bu araştırma, okul öncesi eğitim kurumlarında ikiizlerin ve yaşı birbirine yakın kardeşlerin aynı sınıfta eğitim görmelerinin sosyal ve duygusal gelişim alanı bakımından incelenmesi ve öğretmenlerin bu konuyla ilgili görüşlerini almak amacıyla yapılmıştır. Okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan bu çalışmada nitel araştırma tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu İstanbul ili, Beylikdüzü, Büyükçekmece, Esenyurt ilçelerindeki sekiz okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan on sekiz öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmayla ilgili verileri toplamak için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanmıştır. Araştırma ile ilgili veriler toplanırken betimsel analiz yöntemi kullanılmış ve veriler yorumlanırken sosyal ve duygusal gelişim alanı teması oluşturulmuş ve bu tema kategorilere ayrılmıştır. Okul öncesi eğitim kurumlarında ikiizlerin ve yaşı birbirine yakın kardeşlerin aynı sınıfta eğitim görmelerinin sosyal ve duygusal gelişim alanı üzerindeki araştırmanın sonuçları incelendiğinde; incelenen kardeşler arasında arkadaşlık seçimi, ödül reddetme, birbirlerine müdahale gibi konularda kardeşten kardeşe farklılık gösterdiği, çift yumurta ikiizlerinden kızların erkek kardeşlerine daha çok müdahalede bulunduğu, küçük kardeşlerin sorumluluktan kaçma davranışını daha fazla gösterdiği, hitap şeklinin ve kıyaslama davranışının öğretmenlerden öğretmene farklılık gösterdiği, velilerin genellikle çocuklarını kıyaslayarak anlattıkları, kıyaslanan çocuklarda öz güven zedelenmesinin olduğu, ikiizlerin ve yaşları birbirine yakın kardeşlerin aynı sınıfta öğrenim görmesi konusunda öğretmenler arasında farklı fikirler mevcutken ebeveynlerin genellikle aynı sınıfta tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi eğitim kurumları, ikiizler, kardeşler.

An Investigation of Social and Emotional Development of Twins and Siblings of Close Ages in the Same Class in Pre-School Education Institutions

Article Info

Received:
16.06.2023

Revised:
02.07.2023

Accepted:
03.07.2023

Published:
21.07.2023

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the social and emotional development area of twins and close children in the same class education in the kindergarten education process and to take the school content for this purpose. This qualitative research technique, which was carried out in the main school education period, was used. The study group of the research consists of eighteen teachers working in eight pre-school education in Istanbul province, Beylikdüzü, Büyükçekmece and Esenyurt districts. The quasi-detection method was used to collect research-related data. The descriptive analysis method was used while making the evaluations about the research, and it was created by using the social and emotional development field while interpreting and discussed these theme groups. In preschool education, the

effects of twins and close groups at the same age to be educated in the same class on the social and emotional development area; Structures such as marriage choice, product protection, intervention among the examined siblings are shown from sibling to sibling, girls from fraternal twins interfere more with their male components, they exhibit the behavior of avoiding the behavior of small parts more, the teacher's explanation of the target form and non-comparison behavior from teacher to teacher, parents' structure and what they tell by comparing children While there were different opinions among teachers about seeing twins and close families in the same class, caused by the self-confidence damage of the comparing children, it was reached to children whose parents generally preferred the same class.

Keywords: Preschool education institutions, twins, siblings

*Bu çalışma Ahmet Yesevi Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimler Fakültesi, Eğitim Yönetimi ve Denetimi, dönem projesinden üretilmiştir.

**Yüksek Lisans Öğrencisi/MEB-Öğretmen, Ahmet Yesevi Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimler Fakültesi, Eğitim Yönetimi ve Denetimi, İstanbul-TÜRKİYE, nurcincim@hotmail.com, ORCID ID: 0009-0009-6879-5675

1. GİRİŞ

Okul öncesi yaşlar çocukların beyin faaliyetlerinde ve sinaps bağlantılarında yoğun gelişmenin yaşandığı dönem olarak adlandırılır. Çocukların bilişsel, motor, dil, duygusal ve sosyal gelişimleri beyin gelişimleri için güçlü bir alt yapı oluşturur. Çocuklar hayatlarının ilk altı yıllık zaman diliminde çok hızlı büyür ve gelişim alanlarında hızlı ilerlemeleri önemlidir ve bu dönem okul öncesi dönem olarak adlandırılır. Çocuğun kendi potansiyelini gerçekleştirmesi ve toplum için üretken bireyler olabilmesi için desteklenmenin yolu açılır. Beyin bu dönemde hızlı gelişim gösterdiği için, beyin çevresel etkilere açıktır. Çevre çocuğun gelişim alanlarını ve öğrenme motivasyonunu etkiler. Çocuğun hangi hızda öğreneceği, ne kadarını keşfedebileceği ve neler öğrenebileceği çocuğa sunulan olanakları ve çevrenin ne kadar desteklediği ile bağlantılıdır (MEB,2013).

Temel öğrenmelerin başladığı ve yeteneklerin ortaya çıktığı okul öncesi dönemde gelişme, büyüme ve öğrenme alanlarının kaliteli olarak düzenlenmesi gerekmektedir (Koçyiğit, 2007). Eğitim alan bireyin güncel bilgilere sahip olması, kendini yenileyebilmesi, eğitim sisteminin beğenilmesi ve kusursuzluğu, eğitimin kaliteli olmasıyla paralel ilerler (Şentürk ve Türkmen, 2009, s. 132). Çocuğun hayata donanımlı hazırlanabilmesi için, ihtiyaçlarının karşılanması, temel alışkanlıkları kazanması gerekir bunun içinde okul öncesi eğitim önem taşımaktadır (Canbeldek, 2015). Kardeşlik bağı, kardeşi olan bütün çocukların sosyal hayatlarında yer alan ayrılmaz bir öğedir. Kardeşler birbirleri için bazen öğretmen bazen de oyun arkadaşı olurlar. Kardeşler birbirlerine destek olan ve birbirlerinin bakımını üstlenen kişiler oldukları gibi bazen de birbirlerine olumsuz davranışlar sergileyen kişiler de olabilirler. Kardeşler çoğu zaman birbirlerine kıskançlık duygusu besleyerek rekabet duygusunu ön planda tutan kişiler olarak bilinseler de, birçoğu açısından kardeş ilişkileri güçlü güven ve sevgi bağı barındırır (Kılıçarslan, 2001).

Ülkemizde okul öncesi eğitime verilen önemin artmasıyla birlikte okul öncesi eğitim kurumlarının da sayısı artmıştır. Kardeşlerin ve ikizlerin aynı sınıfta eğitim görmelerinin sosyal ve duygusal gelişim alanı bakımından incelenmesi araştırmamızın problemini oluşturmaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Okul öncesi eğitim kurumlarında yer alan ikizlerin ve birbirine yakın yaştaki kardeşlerin aynı sınıfta eğitim görmelerinin sosyal ve duygusal gelişim alanı bakımından incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorusuna cevap aranmıştır:

1. Okul öncesi eğitim kurumlarında yer alan ikizlerin ve birbirine yakın yaştaki kardeşlerin aynı sınıfta olmalarının sosyal ve duygusal gelişim alanı bakımından incelendiğinde hangi sonuçlara ulaşılmıştır?

1.2. Araştırma Önemi

İkiz çocuklar, beden oluşumları, zihin gelişimleri, sosyal ihtiyaçları, duygusal özellikleri, karakter ve kişilik yapıları ile birbirinden farklı çocuklardır. Bu sebeple ikiz kardeşleri birbirinin aynısı gibi değil de aynı ailede büyüyen iki farklı kardeş gibi görmek, iki ayrı kişi olarak eğitmek gerekir. İkizleri yetiştirirken, onları birbirlerine bağımlı değil bağı kılmak, birbirleri ile rekabet değil iş birliği ve dayanışma halinde büyütme, birbirlerine kıskançlıktan çok hoşgörü hissetmelerini desteklemek, birbirleri üzerinde baskı kurmalarına fırsat vermemek ve uyum içinde olmalarını sağlamak önemlidir (Razon,2018).

Bu çalışma ikizlerin ve yaşları birbirine yakın kardeşlerin aynı sınıfta eğitim görmelerinin sosyal ve duygusal gelişim alanı bakımından incelenmesi önemlidir.

2. YÖNTEM

Çalışmada nitel araştırma tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırma, kendine has yöntemlerle insana ait problemleri ve sosyal yaşamı sorgulayarak anlamlandırma süreci olarak tanımlanmaktadır (Creswell,2014).Nitel araştırmalarda incelenen olgu ve olayların detaylarının keskinleştirilmesi önemlidir. Araştırmacı odaklı bir inceleme sürecini içerir. Nitel araştırmalar çoğunlukla öznel olurken, araştırmacının kendi görüşlerinden de etkilenebilir (Shenton, 2004; Silverman, 2016). Nitel araştırmalar, özel betimlemeleri içerirken olgu ve olayların gerçekleşme anına yönelik analizlerde içinde barındırır (Golafshani, 2003). Küçük gruplar halinde ya da örneklemin az olduğu şekilde çalışma gerçekleştirilir (Baltacı, 2018; Marshall, 1996; Teddlie ve Yu, 2007). Çalışmada, betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Görüşme yöntemi kullanılarak yapılan bireysel analiz yöntemi bireyleri tanıtıcı bulguların değerlendirilmesi (Altunışık ve Diğerleri, 2010: 322) ile oluşur, derinlemesine analiz gerektirmez (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 89). Birbiri ile alakalı konular tespit edilerek, veriler ışığında belirli kavram ve temalar bir araya getirilerek yorumlanır (Altunışık ve Diğerleri, 2010: 322). Toplumların, kurumların, nesnelerin yapısını tanımlarken olayların işleyişlerini de tanımlamak amacıyla kullanılır. (Cohen, Manion & Morrison, 2007). Nitel yöntem kullanılan araştırmalar; doküman analizi, gözlem ve görüşme tekniklerinden yararlandığı algıların ve olayların doğal ortam içinde, gerçekçi ve bütünü kapsayan bir şekilde sürecin ilerlediği araştırma tekniği olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

2.1. Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu İstanbul ili, Beylikdüzü, Büyükçekmece, Esenyurt ilçelerindeki sekiz okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan on sekiz öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmayla

İlgili verileri toplamak için öğretmenler ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanmıştır. Araştırma ile ilgili veriler toplanırken betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır.

Çalışmamda yer alan öğretmenlerin meslekteki yılı, sınıf mevcutları, ikiz ve yaşları birbirine yakın olan kardeşlerden hangilerinin yer aldığı tablo halinde verilmiştir. Tablo 1 de yer alan öğretmenlerin hizmet süreleri; beş yıl ve daha az hizmet süresi olan öğretmen sayısı beş kişi, altı ile on yıl arası hizmet süresi olan öğretmen sayısı iki, on bir ile on beş yıl arası hizmet süresi olan öğretmen sayısı beş, on altı ile yirmi yıl arası hizmet süresi olan öğretmen sayısı iki, yirmi bir yıl ve üzeri hizmet süresi olan öğretmen sayısı dört kişidir. Sınıfında on ile on beş arasında çocuğu olan öğretmen sayısı iki, sınıfında on altı ile yirmi arasında çocuğu olan öğretmen sayısı altı, sınıfında yirmi beş ile otuz arasında çocuğu olan öğretmen sayısı dokuz, sınıfında otuz bir ve üzeri çocuğu olan öğretmen sayısı bir kişidir. Araştırma on dört ikiz ile yaşları birbirine yakın aynı sınıfta olan sekiz kardeş ile yürütülmüştür.

Tablo 1. Çalışma Grubundaki Öğretmenlere İlişkin Bilgiler

Öğretmenlere ilişkin bilgiler	f	
Öğretmenlikteki Hizmet Süreleri	5 yıl ve daha az	5
	6-10 yıl arası	2
	11-15 yıl arası	5
	16-20 yıl arası	2
	21 yıl ve üzeri	4
Sınıf Mevcudu	10-15 arası	2
	16-20 arası	6
	25-30 arası	9
	31 ve üzeri	1

2.2. Veri Toplama Araçları

Nitel yöntem kullanılan araştırmalar içinde yer alan veri toplama tekniklerinden biri olan görüşme tekniği, araştırmaya katılan kişilerin belirli bir konu hakkında düşünce ve duygularını aktardıkları, kişilerin iç dünyalarına girerek konuya dair bakış açılarının anlamaya çalıştıkları bir tekniktir. Görüşme kanalıyla kişinin düşünceleri, tutumları, zihinsel algılarını ve tepkilerini gibi gözlem sırasında kaydedilemeyecek bilgilere ulaşmayı amaçlar. Yapılandırılmış görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmamış görüşme ve odak grup görüşmesi şeklinde farklı görüşme teknikleri mevcuttur (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 120; Sönmez ve G. Alacapınar, 2011: 108).

Çalışılan öğretmen grubuyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından on iki soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formunun ilk üç soru öğretmenler hakkında bilgi edinmek için diğer dokuz soru ise araştırma verileri elde etmek için hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu alan uzmanından alınan dönütlere göre hazırlanıp, araştırmada kullanılmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın yapılması için izinler il Milli Eğitim Müdürlüğünden ve araştırmayı yapan kişi tarafından okul müdürlerinden alınmıştır. Görüşmeler öğretmenlerle çalıştıkları kurumlarda yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlere görüşme formu hakkında ön bilgi verilmiş olup, görüşmeler öngörülen süre olan otuz ile kırk dakika arasında tamamlanmıştır. Yapılan görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve üzerine notlar alınmıştır. Sınıflarında ikiz veya yaşları birbirine yakın kardeşlerin bulunduğu öğretmenlerle araştırma yapılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde amaç gözlem ve görüşme neticesinde ulaşılan verilerin düzenlenmesi ve yorumlanması ile okuyucuya aktarılmasıdır. Veriler daha öncesinden belirlenen temalara göre sınıflara ayrılır, özetler oluşturularak yorumlanır. Elde edilen bulgular arasında sebep- sonuç ilişkisi kurulur ve gerekli görülmesi halinde olgular karşılaştırılır. Betimsel analiz yöntemi dört aşamalıdır. (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 224)

1. Çerçeve oluşturma: Araştırma için çerçeve oluşturulurken, araştırma sorularından, kavramsal çerçeveden ya da gözlem veya görüşmede yer alan boyutlardan yararlanılır. Oluşturulan çerçeveye göre elde edilen verilerin hangi temaların düzenleneceği ve çalışmada yer alacağı belirlenir. Betimsel analiz kullanmak, önceden belirlenmiş kavramsal çerçeve yoksa güçtür. Bu durum da belirlenecek temalar, yanlış veri düzenlemesine ve veri kaybına sebep olabilir.
2. Tematik çerçeve doğrultusunda verilerin işlenmesi: Bu aşamada, oluşturulan çerçeve doğrultusunda elde edilen veriler okunarak düzenlenir. Bazı veriler dışarıda kalabildiği gibi önemli olmaya da bilir. Sonuçlar kısmında yararlanılacak doğrudan alıntılar da seçilir.
3. Bulguların Tanımlanması: Düzenlenmiş olan veriler tanımlanarak gerekli yerlerde doğrudan alıntılar ile desteklenir.
4. Bulguların Yorumlanması: Bu aşamada, tanımlanan bulguların açıklanması birbiri ile ilişkilendirilmesi ve anlamlandırılması yapılır.

3. BULGULAR

Bu bölümde okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan, sınıfında ikiz ve yaşları birbirine yakın kardeş çocukları bulunan öğretmenler ile yapılan görüşmelerin sonucunda oluşturulan bulgular yer almaktadır. Çalışma grubunda öğretmenlerin sınıflarındaki çocuklarından ikiz çocuk sayısı ve yaşları birbirine yakın kardeş sayısı ve toplam ulaşılan çocuk sayısına Tablo 2'de yer verilmiştir. Sosyal ve duygusal gelişim teması on iki kategoriye ayrılmış ve bu kategoriye ait sonuçlar Tablo 3'te verilmiştir.

3.1. Öğretmenlerle Gerçekleştirilen Görüşmelere Yönelik Bulgular

Çalışma grubunda 18 öğretmen ile görüşme yapılmıştır. 36 çocuk için sorular yöneltilmiştir. Yapılan bu görüşmenin çocuklarla öğrencilerle ilgili ilk sorusunda, öğretmenlerin sınıflarında ikiz öğrenci mi yoksa yaşları birbirine yakın kardeşlerin mi yer aldığı tespit edilmek istenmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Sınıflarında İkiz ve Yaşları Birbirine Yakın Kardeşlerden Hangisinin Bulunduğuna Dair Bilgiler

Yanıtlar	Öğrenci Sayısı
İkiz	28
Yaşları yakın kardeşler	8
Toplam	36

Tablo 2 incelendiğinde, 14 öğrencinin ikiz ve 8 adet yaşları yakın çocukların bulunduğu tespit edilmiştir. Toplamda 36 çocuk hakkında çalışma yürütülmüştür.

3.1.1.Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı Teması

Sosyal ve duygusal gelişim alanı teması 12 kategoriden oluşmaktadır. Bunlar; arkadaşlık seçimleri (18 kişi), sınıf tercihi (18 kişi), hitap şekli (18 kişi), etkilenme derecesi (13 kişi), öğretmenin kıyaslaması (18 kişi), velinin kıyaslaması (18 kişi), oyunlarda ödülü reddetme (18 kişi), özgüven zedelenmesi (18 kişi) arkadaşlık seçimlerine müdahale (17 kişi), etkinlik tercihlerine müdahale (18 kişi), birbirlerine güvenerek, sorumluluktan kaçma (10 kişi),birbirlerinin isimlerini kullanma durumu(18 kişi) şeklindedir.

Tablo 3. Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı Teması ve Örnek Görüşler

Temalar	Kategoriler	Görüş Sayısı(N)	Örnek Görüşler
Sosyal ve Duygusal Gelişim	Arkadaşlık seçimi tercihleri	18	“Pek tabi. Her çocuk farklıdır ve her çocuğun beklentisi kardeşi dahi olsa aynı değildir. Farklı yakın arkadaşları vardır” (K10) “Daha özgüvenli olan edinirken genelde daha içine kapanık olan farklı arkadaş edinemiyor.” (K18) “Genelde birbirleri ile oynamayı tercih ediyorlar.” (K13)
	Sınıf tercihi	18	“Aynı sınıfta olmalılar. Özel durumları yoksa. Öğretmen aynı olmalı. Evde öğretmeni kıyaslıyorlar. Aile için iki ayrı öğretmen tarzı zor bir durum.” (K8) “Kardeşler aynı sınıfta olmamalı. Bireysel hareket etmeyi öğrenmeleri açısından önemli olduğunu düşünüyorum.”(K14) “Çocuktan çocuğa değişecektir diye düşünüyorum. Bu seneki öğrencilerim aynı sınıfta bu durumdan bir zarar görmüyorum. Bazen korumacı davranırsa da oyun saatlerinde çoğunlukla farklı çocuklarla sosyalleşiyor hatta yemek saatinde bile çoğunlukla ayrı oturuyorlar, birbirlerini olumsuz etkilemiyorlar.”(K11) “Çocukların özelliklerine göre, göreceli bir durum olduğunu düşünüyorum. Bence aynı sınıfta olmaları

			bir problem teşkil etmiyor.”(K12)
Sosyal ve Duygusal Gelişim	Öğretmenlerin kardeşlere hitap şekli	18	“Hayır, sadece isimleriyle hitap ediyorum.” (K10) “Evet, ikizler şeklinde hitap ettiğim oldu.” (K9)
	Hitaptan etkilenme durumu	13	“Her çocuk bir bireydir. Özgüven ve gelişimleri açısından kendi isimleri ile hitap edilip, konuşulması gerektiğini düşünüyorum. Olumsuz etkilenirler.” (K10) “Bazen hoşlarına gidiyor. Yanlarına bir arkadaş alıyorlar. Bak biz üçüz olduk diyorlar. Olumsuz etkileneceklerini düşünmüyorum.”(K5)
	Öğretmenin kardeşleri kıyaslaması	18	“Kıyaslarım “a” isimli çocuğu “b” isimli çocuğa göre çalıştırın gibi.” (K4) “İki çocuğunda bireysel davranışlarını anlatırım. Kıyas içine girmem.” (K16)
	Velinin kardeşleri kıyaslaması	18	“Evet, veliler kıyaslayarak anlatırlar. “a” yapıyor, “b” yapamıyor diye. İki kızı kıyaslayarak anlatırlar.” (K4) “Ev ortamını aktarırken kıyaslama yaparak çocuklarını anlatıyorlar.” (K3)
	Kazanılan ödülü reddetme	18	“Hayır, reddetmedi. Biri kazandı, biri kaybetti.” (K2) “Evet, çöpe attı. Onda yoksa bende de olmasın dedi, önemsemedi.” (K7)
	Kıyaslanan kardeşlerde özgüven zedelenmesi	18	“Kardeşler birbirleriyle eş olup oynuyorlarsa kaybeden taraf kesinlikle olumsuz etkileniyor. Farklı gruplamalar yapıldığında etkilenme oranları azalıyor.” (K17) “Evet, yetersizlik duygusu hissettikleri oluyor ve bu durum özgüvenlerini zedeliyor.” (K1) “Başarısızlık hissine kapılıyor. Evde anlatıyormuş, bende yarıştırmıyorum.” (K9)
	Kardeşlerin arkadaşlık seçimlerinde birbirlerine müdahalesi	17	“Birinin oynamak istemediği arkadaşıyla diğer çocuk da oynamıyor.” (K13) “Birbirlerinin arkadaş seçimlerine müdahale etmiyorlar. Biri kız biri erkek farklı oyunlar tercih ediyorlar.” (K2)
	Kardeşlerin etkinlik esnasında birbirlerinin tercihlerine müdahalesi	18	“Kız olan çocuk, sürekli erkek çocuğun etkinliklerini kontrol altında tutmak istiyor.” (K13) “Birbirlerine herhangi bir müdahale gözlemedim.”(K3)

Sosyal ve Duygusal Gelişim	Birbirlerine güvenerek, sorumluluktan kaçma	10	“Akademik olarak birbirlerine yakın oldukları için böyle bir durum yaşamadım. İkisi de kendi yapar.” (K1) “Kız küçük olduğu için bazen bekliyor. Abi de yardıma gidiyor.” (K6) “Küçük kardeş etkinlik sırasında çabuk sıkılıyor veya yoruluyor. Ablası ise onun yorulduğunu veya yardıma ihtiyacı olduğunu düşünüp yardımcı olmak istiyor. Koruyucu bir yapısı olduğundan ve küçük kardeşin bağımsız davranmasını istediğimden müdahale etmesine izin vermiyorum.” (K11)
	Birbirlerinin isimlerini kullanma durumları	18	“Tek yumurta ikizi öğrencilerim birbirlerine çok benziyorlar. Daha önce birbirlerinin isimlerini kullandıklarına şahit olmadım.” (K10) “Böyle bir durum gözlemedim.” (K1)

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Okul öncesi eğitim kurumlarında ikizlerin ve yaşı birbirine yakın kardeşlerin aynı sınıfta eğitim görmelerinin sosyal ve duygusal gelişim alanı bakımından incelenmesi için sosyal ve duygusal gelişim alanı teması belirlenmiştir. Sosyal ve duygusal gelişim temasında on iki kategori (arkadaşlık seçimi tercihleri, sınıf tercihi, öğretmenlerin kardeşlere hitap şekli, hitaptan etkilenme durumu, öğretmenin kardeşleri kıyaslaması, velinin kardeşleri kıyaslaması, kazanılan ödülü reddetme, kıyaslanan kardeşlerde özgüven zedelenmesi, kardeşlerin arkadaşlık seçimlerinde birbirlerine müdahalesi, kardeşlerin etkinlik esnasında birbirlerinin tercihlerine müdahalesi, birbirlerine güvenerek sorumluluktan kaçma, birbirlerinin isimlerini kullanma durumu) vardır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenim gören ikizler ve yaşı birbirine yakın kardeşler ile ilgili yapılan araştırmada, incelenen kardeşler arasında arkadaşlık seçimi, ödül reddetme, birbirlerine müdahale gibi konularda kardeşten kardeşe farklılık gösterdiği, çift yumurta ikizlerinden kızların erkek kardeşlerine daha çok müdahalede bulunduğu, küçük kardeşlerin sorumluluktan kaçma davranışını daha fazla gösterdiği, hitap şeklinin ve kıyaslama davranışının öğretmenden öğretmene farklılık gösterdiği, velilerin genellikle çocuklarını kıyaslayarak anlattıkları, kıyaslanan çocuklarda öz güven zedelenmesinin oluştuğu, ikizlerin ve yaşları birbirine yakın kardeşlerin aynı sınıfta öğrenim görmesi konusunda öğretmenler arasında farklı fikirler mevcutken ebeveynlerin genellikle aynı sınıfı tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf tercihleri konusunda literatür incelendiğinde Garon-Carrier, Begin ve Boivin (2021), ikizlerdeki sosyal gelişim ve sınıfa yerleştirilmeleri üzerine yaptıkları çalışmada sosyal gelişim açısından değerlendirildiğinde çocukların aynı sınıfta bulunmasının olumsuz bir etkisine ulaşmamışlardır. Olumlu davranışlar tespit etmişlerdir.

4.2. Tartışma

Bu araştırma, okul öncesi eğitim kurumlarında ikizlerin ve yaşı birbirine yakın kardeşlerin aynı sınıfta eğitim görmelerinin sosyal ve duygusal gelişim alanı bakımından incelenmesi amacıyla yürütülmüştür. Okul öncesi eğitim kurumlarında ikizlerin ve yaşı birbirine yakın kardeşlerin aynı sınıfta eğitim görmelerinin; sosyal ve duygusal gelişim alanını kapsayacak sorular temel alınarak tartışılmıştır.

İkizler ve yaşı birbirine yakın kardeşler üzerine yapılmış ulusal yayınlar kısıtlı olduğu göz önüne alındığında elde edilen bulguların, araştırmacılara çalışmalarında rehber olacağı düşünülmektedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında ikizler ve yaşı birbirine yakın kardeşlerin arkadaşlık seçimi tercihleri kategorisinde kardeşlerden bazılarının farklı arkadaş edindikleri, bazılarının sadece birbirleri ile iletişim kurdukları ön plana çıkarken, iki kardeş arasında bile bu durum değişkenlik göstermektedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında ikizler ve yaşı birbirine yakın kardeşlerin aynı sınıfta eğitim görüp görmemeleri öğretmenlere sorulduğunda, öğretmenlerinde kendi aralarında kararsız oldukları düşünülmektedir. Öğretmenlerden bazıları kardeşlerin aynı sınıfta eğitim almalarında bir sakınca görmezken, bazı öğretmenler aynı sınıfta kardeşlerin eğitim almalarının bireysel olarak hareket edemedikleri için kardeşlerin olumsuz etkilendiklerini dile getirmişlerdir. Farklı sınıfta yer alan kardeşlerin aileleri içinde zorluk durumu oluşturacağını belirtmişlerdir. Bu kategoride öğretmenler arasında bir değişkenlik durumu mevcuttur.

Kardeşlere eşit şekilde davranmak, ikizlerin ayrı bir birey olduklarını kabullenme önünde oluşan büyük engellerden biridir (Lawson ve Broschart, 2004). Kardeşlerin ilgi ve kişilik özellikleri birbirine göre farklılık göstermektedir. İkiz kardeşlerden biri bazı durumlarda kardeşinin başarısının gölgesinde kalabilir, rekabete girmek istemeyebilir. İkizinin bulunduğu ortamlarda gerilemeyi tercih edebilir yahut "kötü/yaramaz" ikiz etiketlenmelerini kabul edebilir. (McCoy, Brody ve Stoneman, 2002).

Psikolojik durum temasında öğretmenlerin kardeşlere hitap şekli öğretmenlere göre farklılık göstermektedir. Kardeşlerin bu durumdan etkilenme durumu ise çocukların bireysel özelliklerine göre değişkenlik gösterdiği düşünülmektedir.

Çocuklar arasında kıyaslama davranışı çocukları teşvik amaçlı yapıldığı düşünülse de olumsuz sonuçlara neden olmaktadır. Kıyaslama davranışının sonunda genellikle kardeş kıskançlıkları ortaya çıkmaktadır. Ebeveynler çocuklarının iyiliklerini düşünürken farkında olmadan onlara zarar vermektedirler. Kardeşler de mutsuzluk hissi, yetersizlik hissetme, özgüvende eksiklik gibi olumsuz etkiler görülebilmektedir. Hırçınlaşma, ebeveynleri tarafından sevilmediğini düşünme, asosyal davranışlar, içine kapanma gibi davranışlar gözlemlenebilmektedir. Kardeşlerde kıyaslama davranışına yer verilmemelidir (Yiğit, 2022). Psikolojik durum temasında yer alan kıyaslama kategorisine göre bazı öğretmenlerin kıyaslama davranışı sergilerken bazılarının kardeşler arası kıyaslama yapmadıkları, ancak ailelerin çoğunluğunun çocukları kıyaslayarak anlattıkları ev ortamında da bu davranışı sıklıkla yaptıkları bilgisi ön plana çıkmaktadır.

Kardeşler arasında sağlanan sağlıklı ilişki diğer ilişkilerinin de sağlıklı olmasına temel oluşturur. Kardeşiyle ilişkisi dostluğa ve güven üzerine kurulu olan kardeşler, arkadaşlarıyla da kurdukları ilişkide bu durumu model alacaktır. Kardeş ilişkili olumsuz yönde ilerleyen kardeşler ileriki yaşamlarında kurdukları ilişkilerinde de güvensizliği temele alacaklardır (Artan ve San Bayhan, 2009).

Kardeşiyle beraber büyüyen çocuklar başkalarını anlamayı öğrenmede, problem çözme ve müzakere becerilerinde kendini geliştirirler. Kardeşi kibar ve destekleyici olan çocuklar, kardeşi zıt niteliklere sahip çocuklara göre empati duysunu daha fazla geliştirirler. Kardeşler arası ilişkiler çocuklara büyüdükçe faydalı olur. Kardeşi tarafından desteklendiğini düşünen kardeşlerin, yüksek özgüvene ve iyi ilerleyen arkadaşlıklara sahip olma eğilimi fazladır. Kardeş yaş aralığı yakın olan kardeşler, yüksek yaşam doyumuna sahip ve düşük depresyon oranına sahiptir (Parlakyan, 2019). İkiz kardeşler, iki yakın arkadaş potansiyeline sahip olabileceği gibi, buna karşın ilişkilerinde sürekli bir çatışma halinde de olabilirler (Samurçay, 1982). Annesi tarafından sevilme ve bakım ihtiyaçlarının karşılanması her çocuk için önemlidir (Leung ve Robson, 1991). Bu sebepten dolayı anne ilgisinin çocuktan uzaklaşıp kardeşine yönelmesi, kardeşe karşı öfke ve kıskançlık duygularının artmasına neden olur (Erkman ve Rohner, 2006). Kardeşler arasındaki yaş farkının az olması kardeşlerin birbirlerini daha fazla kıyaslamasına ve kıskançlık duygusunu yoğun ve hızlı yaşadıklarını ileri sürmektedir (Yiğen, 2005). Bu bağlamda düşünüldüğünde birbirlerinin gelişimlerine etki temasında çocuklardan bazılarının kardeşinin arkadaşlık seçimlerine müdahale ederken bazıları karışmamaktadır. Çift yumurta ikizlerinde kız olan ikizler genellikle erkek kardeşe müdahale eğilimi ön plana çıkmaktadır.

İkiz kardeşler anne karnında oluşumundan itibaren birliktedirler. Ebeveynlerden daha çok birbirlerine bağlılık gösterirler. Bağlılıkları, akranlarıyla olan ilişkilerinde ve sosyal hayatlarında olumsuz yönde etkilenebilir. Bireysel gelişimleri, benlik algısı ve güven duyguları yönünden zorlayıcı olabilir. İkizlerden biri bazen diğerini kollama ve sahiplenme davranışını fazla abartarak onun sorumluluklarını da üstlenme davranışı gösterir (Bakanay, 2007). Birbirlerine güvenerek, sorumluluktan kaçma kategorisinde küçük kardeşlerin büyük kardeşlerden yardım beklediği ön plana çıkmaktadır.

4.3. Öneriler

Okul öncesi eğitim kurumlarında aynı sınıfta bulunan ikizler ve yaşı birbirine yakın kardeşlerin aynı sınıfta eğitim görmelerinin sosyal ve duygusal gelişim alanı bakımından incelenmesi araştırmasına;

- Özbakım, dil gelişimi, psikomotor ve bilişsel gelişim alanları da dâhil edilerek araştırma genişletilebilir.
- Farklı sınıflarda öğrenim gören ikizler ve yaşı birbirine yakın kardeşler dâhil edilerek daha kapsamlı sonuçlar elde edilebilir.

5. KAYNAKÇA

Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. & Yıldırım, E. (2010). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı (6. Baskı). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.

Artan, İ. & San Bayhan, P. (2009). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.

Bakanay, E. A. (2007). İkizler: Aynı ve Ayrı Olmak. Psikoloji Dergisi, 5 (13), 80-93.

Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(1), 231-274.

Canbeldek, M. (2015). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kalite ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Gelişim Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Denizli

Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). Research methods in education. New York: Routledge.

Creswell, J. W. (2014). Research design. Qualitative, quantitative and mixed methods approaches (4th edition). London: SAGE Publications.

Erkman, F. & Rohner, R. P. (2006). Youths' perceptions of corporal punishment, parental acceptance, and psychological adjustment in a Turkish metropolis. Cross Cultural Research, 40(3), 250-267.

Garon-Carrier, G., Begin, V. & Boivin, M. (2021). Classroom Placement and Twins' Social Behaviors in Elementary School: Providing Empirical Evidence to Inform Educational Policy. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/08959048211015626>, Son erişim Tarihi: 14 Nisan 2023.

Golafshani, N. (2003). Understanding reliability and validity in qualitative research. The qualitative report, 8(4), 597-606.

Kılıçarslan, A. (2001). Aile Fonksiyonlarının ve Algılanan Farklılaşmış AnneBaba Yaklaşımının Kardeş İlişkileri Üzerindeki Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul

Koçyiğit, F. (2007). Farklı Ülkelerde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Gelişimi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

Lawson, D.M. & Brossart, D.F. (2004). The association between current intergenerational family relations and sibling structure. Journal of Counselling and Development, 82, 472-482.

Leung, A.K.D. & Robson, L.M. (1991). Sibling Rivalry. Clinical Pediatrics, 30(5), 314-317.

Marshall, M. N. (1996). Sampling for qualitative research. Family practice, 13(6), 522-526.

McCoy, J.K., Brody, G.H. & Stoneman, Z. (2002). Temperament and the quality of best friendships: Effect of same-sex sibling relationships. *Family Relations*, 51, 248-255.

MEB. (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı. URL: <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf>, Son erişim Tarihi:16 Nisan 2023.

Parlakyan, R. (2019) Raising Siblings Who Stick Together. URL:<https://www.zerotothree.org/resource/raising-siblings-who-stick-together/#:~:text=Siblings%20Shape%20Us,don't%20show%20these%20qualities>. Son erişim Tarihi: 21 Mayıs 2023.

Razon, N. (2018). İkiz çocukların eğitimi. URL: <https://www.cocukludunya.com/uzman-yazilari/ikiz-cocuklarin-egitimi.html>, Son erişim Tarihi: 10 Nisan 2023.

Samurçay, N. (1982). Çocuklarda kardeş ilişkileri. *Eğitim ve Bilim*, 6(36), 6-14.

Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for information*, 22(2), 63-75.

Silverman, D. (2016). *Qualitative research*. Sage.

Sönmez, V. & Alacapınar, G. (2011). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık

Şentürk, H. & Türkmen, Ö. (2009). "İlköğretim Okullarındaki Yönetici ve Öğretmenlerin Toplam Kalite Yönetimi Uygulamalarına İlişkin Algıları", *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:12, 128-142

Teddle, C. & Yu, F. (2007). Mixed methods sampling: A typology with examples. *Journal of mixed methods research*, 1(1), 77-100.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yiğen, E. (2005). Zonguldak İl Merkezinde Yuvaya Giden 3-6 Yaş Grubu Çocuklarda Kardeş Kıskançlığının Değerlendirilmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Zonguldak Kara Elmas Üniversitesi.

Yiğit, M.C. (2022) Çocuklar Arasında Kıyaslama Yapmayın. URL: <https://mcemyigit.com.tr/cocuklar-arasinda-kiyaslama-yapmayin/>, Son erişim Tarihi: 20 Mayıs 2023.

6. EXTENDED ABSTRACT

Children's learning and discovery of their environment is a lifelong process, starting from their birth. Children show rapid development between the ages of 0-6, this is the time period when the mind is sensitive to environmental effects. The development of the child varies according to the opportunities, guidance and support provided. For this, pre-school education is needed.

Children born in the same abdomen are called twins. In the old perspective; twins were asked to study in the same class and grow up together. It was unthinkable that twins would want to make different friends, as they were children who played together and acted together. They were also thought to experience the same emotions. Today, these views have lost their validity. Education experts suggest that twins should be separated from time to time at an early age. In the education of twins, each of them should be allowed to be a different individual. Although siblings who are close to each other have similar characteristics, they are different individuals in terms of character.

The purpose of this research; It was carried out to examine the education of twins and siblings who are close to each other in the same class in pre-school education institutions in terms of social and emotional development. Qualitative research technique was used in my study in pre-school education institutions. The research study group consists of 18 teachers working in 8 pre-school education institutions. Semi-structured interview technique was used to collect data related to the research. The descriptive analysis method was used while collecting the data related to the research, and the social and emotional development area theme was created and categorized while interpreting the data. When these categories are examined;

In the category of friendship choice preferences of twins and siblings who are close to each other in pre-school education institutions, some of the siblings have different friends and some only communicate with each other, while this situation varies even between two siblings.

When teachers are asked whether twins and siblings of similar age should be educated in the same class in pre-school education institutions, it is thought that teachers are undecided among themselves. While some of the teachers did not see any harm in the siblings' education in the same class, some teachers stated that the siblings' education in the same class affected the siblings negatively because they could not act individually. They stated that siblings in different classes would create difficulties in their families. There is variability among teachers in this category.

The way teachers address siblings differs from teachers. Siblings' state of being affected by this situation is thought to vary according to the individual characteristics of the children.

According to the comparison category, some teachers show comparison behavior, while some teachers do not make comparisons between siblings, but the majority of families tell by comparing children and they often repeat this behavior in the home environment.

While some of the children interfere with their sibling's friendship choices, some do not. In fraternal twins, female twins usually tend to interfere with the brother.

In the category of avoiding responsibility by trusting each other, younger siblings expect help from older siblings.

In the study conducted on twins studying in pre-school education institutions and siblings close to each other, it was found that there were differences between siblings in terms of friendship choice, reward rejection, interference with each other, that girls from fraternal twins interfere more with their brothers, younger siblings avoid responsibility. While there are different opinions among the teachers about the fact that the children show their behavior more, the way of addressing and comparison behavior differs from teacher to teacher, the parents often tell by comparing their children, the self-confidence damage occurs in the children being compared, and the twins and siblings who are close to each other should study in the same class, while the parents generally prefer the same class. conclusion has been reached.

Considering the limited number of national publications on twins and siblings of similar age, it is thought that the findings will guide researchers in their studies.

In the research of examining the twins and siblings who are close to each other in the same class in pre-school education institutions in terms of social and emotional development;

- Research can be expanded to include areas of self-care, language development, psychomotor and cognitive development.
- More comprehensive results can be obtained by including twins studying in different classes and siblings who are close to each other.